

II. Beyazid Camii - Külliyesi ve Sağlık Müzesi

Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı

Aralık 25, 2006

İçindekiler

0.1	II.Beyazid Camisi ve Külliyesi (II.Beyazid Kompleksi)	4
0.1.1	Darüşşifa - Külliyeinin Merkezi	4
0.1.2	Sağlık Müzesi ve Önemi	5
0.1.3	II.Beyazid Camisi Hakkında	5

0.1 II.Beyazid Camisi ve Külliyesi (II.Beyazid Kompleksi)

Tunca Nehri kıyısında bulunan külliye Edirne'nin en önemli yapıtlarındandır. Cami, tıp medresesi, imaret, darüşşifa, hamam, mutfak, Erzak depoları ve öbür bölümleriyle geniş bir alana yayılmıştır. Sultan II.Beyazid'in 1484-1488 yılları arasında yaptırdığı külliyenin mimari Hayreddin'dir. Çok etkileyici bir görünümü olan külliye küçüklü büyüklü yüze yakın kubbeye örtülüdür.

Yapıların en ilginci 20.55 m. çaplı, tek kubbeli, iki minareli anıtsal camidir. Ana kubbeli mekanın yanlarında dokuzar kubbeli tabhane vardır. Bu Bölümler doğrudan dışarı açılmaktadır. Kubbe geçişi pandantiflerle sağlanmıştır. Mermer mihrap ve minber yalın görünümlüdür. Somaki mermerden, son derece zarif hünkar mahfili, Edirne'deki ilk örnektir. İç Mekandaki Geç Dönem Barok Süsleme caminin yalın güzelliğini bozmaktadır. Öndeki revaklı avlunun ortasında mermer şadırvan vardır.

Cami'nin batısında Darüşşifa ve Tıp Medresesi bulunmaktadır. Darüşşifa büyük kubbeli bir bölüm ve çevresindeki altı küçük kubbeli oda ve beş sedirli sofadan oluşmaktadır. Ortası açık büyük kubbenin altında şadırvan vardır. Taban mermerdendir. Revaklarla çevrili ön avlunun yanlarında akıl hastalarının iyileştirildikleri kubbeli hücreler bulunmaktadır. Avlunun köşesinde, mutfak ve çamaşırhane bölümleri vardır. Kuzeybatı köşesindeki tıp medresesinde, revaklı avlunun çevresinde kubbeli 18 öğrenci hücresi, büyük kubbeli dersane ve ortada şadırvan yer alır.

Sultan II.Beyazid'in Selimiye Kütüphanesinde bulunan vakfiyesinde, külliye de çalışan 167 memurun listesi ve gündelikleri belirtilmektedir. Yine bu Vakfiyeden Darüşşifa'da, bir başhekim, ikinci ve üçüncü hekimler, iki göz hekimi, iki cerrah, bir eczacı, bir gassal (ölü yıkayıcı), bir katip, bir vekilharç, bir aşçı, bir süpürgeci bulunduğu belirtilmektedir.

Külliye bütünüyle, Kültür Tarihi yönünden önemlidir.

Padişah II.Beyazid tarafından kurulan bu külliyenin (sitenin) temel amacı Edirne'yi bir Darüşşifaya(Hastaneye) kavuşturmaktır.

Sitenin ana merkezi Darüşşifa olup; Tabhane (Misafir ve Dinlenme Yeri), Tıp Medresesi (Temel Bilimler Fakültesi), Cami, İmaret (mutfak, yemekhane, depo,) Köprü, Hamam, Un Değirmeni, Su Deposu, Sübyan Mektebi, Mehtherhane, Muvakkithane (günün saatlerini ve takvimini bildirir) gibi üniteler Darüşşifayı destekleyen sosyal, dini ve kültürel nitelikli yerlerdi.

0.1.1 Darüşşifa - Külliye'nin Merkezi

Üç bölümden oluşur: Birinci bölümde poliklinikler, özel diyet mutfağı ve personel odaları bulunmaktadır.

İkinci bölüm ilaç deposu ve üst düzey personele aittir.

Üçüncü bölümde 6 kişilik ve 4 yazlık yatak odası ile bir müzik sahnesi bulunur. Burada on kişiden oluşan müzik topluluğu tarafından haftada üç

0.1. II.BEYAZID CAMISI VE KÜLLİYESİ (II.BEYAZID KOMPLEKSİ)5

gün musiki konserleri verilirdi.

Evlıya Çelebi burada hastalara deva, dertlılere şıfa, divanelerin ruhuna gıda ve def'i sevda olmak üzere on adet hanende ve sazende gulam(genç) ayrıldığı, bunların üçü hanende, biri neyzen, biri kanuni, biri musikari, biri cengi santuri, biri udi olup haftada üç gün hastalara ve delilere büyük kubbenin altında musiki faslı verdiklerini; neva, rast, düğah, çargah ve suzinak makamlarını çaldıklarını bildirmektedir.Mevsim çiçeklerinin (gül, karanfil, sümbül, reyhan ve misk-i rum) koku ve renklerinde de tedavi yapıldığını yazmaktadır.

Binanın her tarafından dinlenebilen bu konserler kadar; su sesi ve güzel kokulardan yararlanarak ruh hastalarının tedavisi yoluna gidilirdi. Bu noktada önemli sayılan bir olgu; aynı yıllarda Avrupa'da delilik denilen hastalık durumlarında hastanın *Şeytandır* gerekçesiyle yakılmasıdır.

Aslında hastahane her türlü hastanın kabul edildiği bir yerdi ve tedavi parasızdı.

Örneğın burası, göz tedavisi için de önemli bir merkezdi.

Bu hastahannede, zincire vurulması gereken akıl hastalarına, paslı demirin olumsuz etki yapma olasılığı düşünülerek bu demir aksam altın ve gümüşle yaldızlanmıştır

Hastahane kadrosunda 1 baştabip, 2 tabip, 2 göz uzmanı, 2 operatör, 1 eczacı bulunmaktaydı.

0.1.2 Sağlık Müzesi ve Önemi

Küllıye son dönemde, Trakya Üniversitesine devredilmiş ve üniversite tarafından düzenlenerek Kültür Bakanlığının ve Ruh Hastaları Redaptasyon Derneğının de katkılarıyla Müzeye dönüştürülmüştür. Sağlık Müzesi adıyla anılan sözkonusu oluşum; Avrupada geçtiğimiz yıllarda *Yılın Müzesi* ödülünü almış olup, yabancılar tarafından en çok ziyaret edilen tarihi mekanımız haline gelmiştir.

II.Beyazıd Külliyesindeki Sağlık Müzesi'nde eski tıp aletleri ile tıp eserleri ve Edirne Tarihi ve Kültürel araştırmalarına çok emek vermiş Dr. Rıfat Osman, Prof.Dr. Süheyl ÜNVER odaları bulunmaktadır.

Ruh Hastalıkları Redaptasyon Derneđi'nce düzenlenerek 30 Haziran 2000 günü açılan ana bölümdeki ruh hastalıkları ve tedavilerinin mankenlerle anlatıldığı birimler büyük ilgi görmektedir.

0.1.3 II.Beyazıd Camisi Hakkında

Padişahlar Saraçhane Köprüsü tarafından, nehir yoluyla ve padişahlara özel kayıklara binerek cuma namazı için bu camiye gelirler, rıhtımlar üzerinde biriken halk padişahı dualar ve ilahiler okuyarak selamlardı.

Caminin iç kısmı kare şeklinde olup, yirmiiki metre çapındaki kubbe dört tarafı çeviren duvarlara oturtulmuştur. Avlusunda daire kesitli bir şadırvan yer alır.

Mermer mihrab silmelerle oluşturulmuş bir çerçeveye sahiptir. Anıtsal mermer minberin korkulukları şebekelidir.

Hünkar Mahfeli toplam onyededi adet, sekizgen prizma şekilli mermer sütun üzerine oturmaktadır.

İki minaresi bulunur.

Edirne Yolunda Vefat Eden Sultan II.Beyazıd Hakkında

İstanbul'da sıkıldıkça Edirne'ye gelip, Edirne Sarayı'nda kalan padişahlardan biri de Sultan II.Beyazıd'dir.

Bazı tarihçiler onun tahtını oğlu Yavuz Sultan Selim'e bıraktıktan sonra (veya Yeniçerilerin baskısıyla bırakıldıktan sonra) ömrünün geri kalanını geçirmek üzere Dimetoka'ya gelirken Edirne yakınında (Sazlıdere'de) vefat ettiğini (Bazılarına göre oğlu tarafından öldürüldüğünü) yazarlar.

Ölüm yeri bazı kitaplara göre Sazlıdere, bazılarına göre ise Havsa Abalar Köyü'dür.

Sultan II.Beyazıd'ın saltanatı 31 yıl sürmüştür. Ömrünün bir bölümünü içki alemleri, eğlence ve sefahat içinde geçirmiştir. Ancak sonradan kendini dine vermiş ve bu dönemdeki yaşamıyla Veli, Sofu, Gazi olarak anılır olmuştur.

Babası Fatih Sultan Mehmet'in sanat ve kültürel içerikli çalışmalarını yok etmekle (hatta resimlerini saraydan attırmak ve yaktırmakla) suçlansa da, bazı tarihçiler onun; şair, bestekar, alim, hattat ve yay yapımcısı olduğunu kabul ederler.

Hatta Fatih Sultan Mehmet'ten sonra, Osmanoğullarının en bilgini olarak ananlar da vardır.

Sultan II.Beyazıd, kardeşi Cem Sultan'la aralarında geçen taht mücadelesi ve rekabetiyle de anılır.

Kendi adıyla anılan Cami ve Külliye, bugün bize bıraktığı en ölümsüz eserlerdir.